

ויזרע יצחק

שנה טו'

פרשת "בשלח-שירה"	ויצא לאור ע"י מדרשת	זמני השבת	י"ם	ת"א	חיפה
הפטרה: "ותשר דבורה"	"ויזרע יצחק"	כניסה	16:40	16:56	16:44
יג' שבט תשפ"ג	ע"ש יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל	יציאה	17:53	17:55	17:53
		ר"ת	18:34	18:30	18:28

הגיגים לפרשת השבוע

"ופרעה הקריב וישאו בני ישראל את עיניהם והנה מצרים נסע אזוריהם" (שמות יד' י)

שואל ה"אור החיים" הקדוש מדוע הוצרך הכתוב לומר "ופרעה הקריב" וגם "והנה מצרים", הלא כבר נאמר קודם "וישיגו אותם"? שאלה נוספת היא מדוע התחיל הכתוב עם פרעה, "ופרעה הקריב", וסיים "והנה מצרים נוסע" מתאים יותר לכתוב לומר "והנה פרעה"? עוד צריך לדעת מדוע אומר הכתוב על מצרים בלשון יחיד, "נוסע", ולא אמר בלשון רבים, "נוסעים"?

ומתוך שכדי להבין את הכתוב יש להעיר הערה גדולה בדברים שאמרו בני ישראל אל משה "המבלי אין קברים?" "מה זאת עשית לנו?" שלפיהם נשמע כאילו שהדבר חדש להם, ואין זה אמת, שהרי כבר הודיעם הקב"ה שהוא יחזק את לב פרעה לרדוף אחריהם, והוא עתיד להיכבד בו, וגם ביקש מישראל ש"ישובו ויחננו", כדי שפרעה יטעה לרדוף אחריהם, ומה שכתוב "ויעשו כן", מראה שאכן הם הכינו את עצמם להטעות את פרעה שירדוף אחריהם. אם כן, מנין נכנס להם הפחד? אין לומר שהפחד נבע ממה שראו שפרעה בא בכוח גדול של שש מאות רכב, והופתעו מעצמת הרודפים כיון שהם לא חשבו שהיה למצרים צבא חזק כל כך, כיון שכבר הקב"ה הבטיח להם, כאמור, שהוא המחזק את לבו של פרעה על מנת להיכבד בו, והם אפילו סייעו בדבר. אלא שמבואר במדרש שמה שנאמר "והנה מצרים נוסע אחריהם" הכוונה היא לשר של מצרים, שנקרא גם "מצרים", ולכן דיבר הכתוב בלשון יחיד, וזהו המקור לפחדם של ישראל, כי את הדבר הזה הקב"ה לא גילה להם מקודם.

"וישב הים לפנות בקר לאיתנו" (שמות יד' כו)

רבינו בחיי אומר שלפי המדרש כבר בבריאת העולם נרמזה קריעת ים סוף ממה שנאמר "יקוו המים... ותראה היבשה" (בראשית א' ט) כלומר שהיבשה תראה בתוך המים. ואמרו חז"ל במדרש שכוונת הכתוב "לאיתנו" היא "לתנאו", כלומר תנאי התנה הקב"ה עם הים שיקרע לפני ישראל.

אומר רבי אליעזר, במדרש, לא רק עם הים התנה הקב"ה, אלא עם כל מה שנברא במעשה בראשית. שנאמר "אני ידי נטו שמים וכל צבאם צויתי" (ישעיה מה' יב), כלומר מיד לאחר ש"נטו שמים וכל צבאם", "צויתי" את הים שיהא נקרע לפני ישראל, וצויתי את השמש והירח שיעמדו לפני יהושע שנאמר "שמש בגבעון דום וירח בעמק אילון" (יהושע י' יב), וצויתי את השמים והארץ שישתקו לפני משה שנאמר "האזינו השמים ואדברה" (דברים לב' א), וצויתי את העורבים לכלכל את אליהו, שנאמר "והעורבים מביאים לו לחם ובשר" (מלכים א' יז' ו), וצויתי את האור שלא תזיק לחנניה מישאל ועזריה, שנאמר "ורח נור לא עדת בהון" (דניאל ג' כז), וצויתי את האריות שלא יזיקו לדניאל, שנאמר "א-להי שלח מלאכיה וסגר פום אריותא" (דניאל ו' כג), וצויתי את הדג שיקיא את יונה שנאמר "ויאמר ה' לדג' (יונה ב' יא). אומר רבינו בחיי שהמדרש הזה מוכיח שכל הנסים והנפלאות שעשה הקב"ה בכל הדורות, על ידי הנביאים, כבר הושמו בששת ימי בראשית בטבע הדברים שנבראו, כלומר, כבר ביום השני, שנבדל הים, הושם בטבע המים שיקרע הים לפני משה, ויקרע הירדן לפני יהושע וכן לאליהו הנביא ולאלישע, וכן ביום רביעי שנברא השמש הושם בטבעו שיעמוד ליהושע, ולפי זה לא היה שנוי הטבע בבריאה חדשה בשום דבר מששת ימי בראשית ואילך, כי כל הנסים והאותות והמופתים שנעשו אחרי כן, הכל כבר הושם בטבע, והמנהג שהשתנה לעיני הרואים לא היה בריאה חדשה מן הטבע.

"נר ה' נשמת אדם" העלון מוקדש לעילוי נשמת כל מתי ישראל ובכללם:

הרה"ג אליהו דרעי זצ"ל בן סוליקה נלב"ע כג' אייר תשע"ז

לואיזה בן חמו בת סימונה ז"ל נלב"ע יט' אדר א' תשפ"ב

תנצב"ה

מעוניין לקבל את העלון ישירות לתיבת הדוא"ל שלך? שלח מייל לכתובת: Yossef.Benhamo@gmail.com

העלון מיוסד לעילוי נשמת:

חביבה בנימין בת גורג'יה ז"ל

יצחק בנימין בר שורין ז"ל

יצחק בן חמו בר אסתר ז"ל

נלב"ע י"א ניסן תשס"ז

נלב"ע יג' אדר ב' תשל"ג

נלב"ע יג' אדר ב' תשס"ה

תנצב"ה

אין לעיין בעלון בשעת התפילה

לא לשמור על קדושת הגליון

"ויקחו משה את עצמות יוסף עמו" (שמות י"ג יט)

מדוע דווקא משה התעסק עם עצמות יוסף, ולא מישהו אחר?
מסביר ה"ספורנו" שמשה רבינו היה במעמד של נשיא הדור. והכתוב אומר שיוסף, לפני מותו, השביע את כל בני ישראל, "כי השבע השביע את בני ישראל", והדין הוא שחיוב הדור מוטל על נשיא הדור.

"ובני ישראל יוצאים ביד רמה" (שמות יד' ז)

ה"אלשיך" הקדוש מביא את מה שאמרו חז"ל במדרש "משל לבת מלכים שהיתה ביד ליסטים, וצעקה ושמע המלך והצילה מידם, ובקש המלך להשיאה לעצמו, והיה מבקש תדבר אליו, ולא היתה מדברת. מה עשה המלך? גירה בה את הליסטים, מיד צעקה אל המלך ותדבר אליו ולקחה לו. הנמשל הוא שהמלך זה הקב"ה, בת המלכים אלו ישראל בני האבות. שהיו ביד המצריים והוציאו הקב"ה, ולא היו מתקרבים אליו עד שגירה עליהם את המצריים."
מבאר ה"אלשיך" הקדוש את המדרש ואומר שכוונת חז"ל במדרש היא, שבצאת ישראל ממצרים לא היתה לישראל שום זכות וזלת היותם בני האבות, כמשל בת מלכים. אך הקב"ה, שהיה מבקש להשיאם לו במתן תורה להיות לו לעם, רצה שיתעוררו להידיבק אליו כדי להטיב להם. אבל הם לא שתו את לבם אליו, עד שפרעה קרב את לבם לאביהם שבשמים, "ופרעה הקריב", צעקו אליו, נכנעו לו ודיברו אליו. אבל צריך להבין מה היה חטאם של ישראל עד שהוצרך פרעה להקריב את לבם?

לפי ה"אלשיך" הקדוש, הכתוב שלפנינו מבאר את העניין, וכוונת הכתוב באומרו "ובני ישראל יוצאים ביד רמה", היא לומר שבני ישראל יצאו ברמות רוח, ולא היו נכנעים לפני ה', התנהגות ששנואה לפני ה'. כי ה' אוהב רק "לב נשבר ונדכה", ומה גם שרצה שיהיו מוכנים לקבל את התורה, וידוע שהתורה לא תחול על גסי הרוח. ועל כן גירה בם ה' את הדוב, "ויורדפו מצרים", כדי לקרב את לבם לאביהם שבשמים.

"ויסע משה את ישראל מים סוף" (שמות ט"ו כב)

"ויסע משה - הסיעם בעל כרחם, שעטרו מצרים סוסייהם בתכשיטי זהב וכסף ואבנים טובות, והיו ישראל מוצאים אותם בים, וגדולה היתה ביזת הים מביזת מצרים שנאמר: 'תורי זהב נעשה לך עם נקודות הכסף' (שיר השירים א' יא) לפיכך הוצרך להסיעם בעל כרחם" (רש"י)

מבאר ה"כלי יקר" שמשה רואה שבני ישראל שקועים בביזת הים ולא רצו לפרוש ממנה, ומשה היה יירא פן ריבוי העושר יביא את ישראל לידי חטא, ומביא ראיה ממעשה העגל, שרוב הזהב שהושפע עליהם היה הסיבה לעשייתו, לכן הסיעם משה בעל כרחם.

משה גם חשב שריבוי העושר מביזת הים, יהיה סיבה לכך שבני ישראל לא יהיו ראויים לקבל את התורה, כי התורה והעושר בורחים זה מזה, והם כצרות זו לזו, כמו שכתוב "טוב לי כי עוניתי למען אלמד חוקיך" (תהלים קיט' עא) על כן הסיעם, משה, בעל כורחם.

"שם שם לו זקן ובשיפוט" (שמות ט"ו כה)

"שם שם לו, במרה נתן להם מקצת פרשיות של תורה שיתעסקו בהם, שבת, ופרה אדומה, ודינים" (רש"י)

צריך להבין מאיזה טעם נתן הקב"ה לישראל את מצות השבת לפני מתן תורה?

מתוך רבינו החיד"א ב"צוארי שלל" על פי מה שאמרו חז"ל על הפסוק "וזרח משעיר למו הופיע מהר פארן" (דברים לג' ב) שהקב"ה הציע את התורה לעשו, לישמעאל ולכל אומות העולם והם לא רצו לקבל אותה, ורק אחר כך נתן הקב"ה את התורה לישראל. לפי זה היינו אומרים שהקב"ה רצה באמת לתת את התורה לאומות העולם, ורק משום שהם לא רצו, ניתנה התורה לישראל. לכן הקדים הקב"ה לצוות את ישראל על מצות השבת, להראות שיש לישראל דין של בנים, ומזה נבין שחפצו ורצונו של הקב"ה לתת את התורה דווקא לישראל. ומה שפנה הקב"ה לאומות העולם והציע להם את התורה היה רק כדי שהם לא יערערו על ישראל, ושלא יהיה להם פתחון פה על ישראל.

"ושם שותים עשרה עינות מים וישבעים תמרים" (שמות ט"ו כז)

"שתים עשרה עינות מים כנגד שנים עשר שבטים נזדמנו להם, ושבעים תמרים כנגד שבעים זקנים" (רש"י)

הרמב"ן מנסה להבין מה כוונת רש"י כשאמר "נזדמנו להם", לכאורה נראה שכוונת רש"י היא שהעינות האלו והתמרים נוצרו על ידי מעשה הנסים שנעשו שם באותה שעה. אבל, אומר הרמב"ן, במדרש מובאים דברי רבי אלעזר המודעי שאומר שכבר בכריאת העולם ברא הקב"ה שם שתים עשרה מבויעים (מעיינות) כנגד י"ב שבטי ישראל, ושבעים דקלים כנגד שבעים זקנים. ומה שמספר לנו הכתוב כאן, שכל שבט חנה על המבוע שלו, והזקנים ישבו בצל התמרים, וזהו שבחם, שהכין להם הקב"ה את כל זאת בארץ ציה.

לרפואת כל חולי עמו ישראל, ובכללם:

פורטונה בן חמו בת סימונה, אלים מורלי בת לאה, יצחק בנימין בן אילנה, רונן בן איווט

הארות והערות ניתן להפנות לטלפון: 052-3268315 או בדוא"ל: Yossef.Benhamo@gmail.com

מדרשת "ויזרע יצחק" מרכז לתורה ושירה, בית כנסת "שבת אחים" נווה גן פ"ת:

שיעור "דף יומי" ימים א'-ה' 20:00-21:00, לימוד טעמי המקרא יום ב' 19:00-20:00, לימוד פיוטים יום ה' 19:00-20:00

גמ"ח "יד יצחק": מבחר תפילין רש"י (ספרדי, אשכנזי, איטר) גמ"ח "בית יצחק": ספרים ל"חנוכת בית" ו"ברית יצחק"

לכירור פרטים ולהשאלה: בן חמו יוסף 052-3268315, 050-6292492